

АСНОЎНЫЯ НАКІРУНКІ ІНТЭРПРЫТАЦЫІ ГІСТОРЫКА–КУЛЬТУРНАЙ СПАДЧЫНЫ Ё ЭКСКУРСІЙНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ Г. ГРОДНА

С.У. Словік

Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы,

Slov_svet@rambler.ru

Гродна – абласны цэнтр Гродзенскай вобласці на паўночным захадзе Беларусі, мае шырокі спектр экскурсійна–турыстычных магчымасцяў. Сучасны горад можа задаволіць любую зацікаўленасць экскурсантаў, так як валодае багатай гісторыка–культурнай спадчынай, якая ўсё больш уваходзіць у рыначны працэс. Зручнае геаграфічнае становішча горада – мяжуе з Польшчай на паўднёвы захад і з Літвой на паўночны ўсход, склаўшаяся на працягу некалькіх стагоддзяў культурна–гістарычная традыцыя з суседнімі дзяржавамі, аднаўленне і рэстаўрацыя шматлікіх помнікаў, абумовіла цікавасць да горада ў экскурсійна сферы. Знаходзячыся на сутыку балта–славянскіх земляў, гісторыя адвяла гораду значнае месца ў вырашэнні лёсу буйнейшых дзяржаў Еўропы. Менавіта у Гродна брала вытокі Вялікае княства Літоўскае, тут перастала існаваць Рэч Паспалітая. Гістарычная спадчына Гродна звязвае былое і сучаснае, адлюстроўвае культурнае і эканамічна–сацыяльнае развіццё горада.

Сучасны Гродна вельмі часта называюць «горадам–музеем пад адкрытым небам», так як збярог 200 га старога цэнтра і больш як 400 помнікаў культуры і архітэктуры. Становіцца ўсё больш зразумела, што менавіта турызм з'яўляецца на сёння асноўным спажывцом культурнай прадукцыі горада над Нёманам Разам з тым, інтэграцыя гісторыка–культурнай спадчыны ў турыстычную індустрыю на сучасным этапе пачынае здзяйсняцца шляхам іх актыўнай папулярызацыі дзякуючы розным форум і накірункам, якія актыўна развіваюцца ў Гродна. Разгледзім некаторыя з іх:

1. Прагрэсіўным накірункам у актыўным выкарыстанні гісторыка–культурнай спадчыны ў экскурсійнай дзейнасці з'яўляецца развіццё немусейных формаў інтэрпрытацыі. Такая тэндэнцыя ў Беларусі назіраецца ў гарадах Заслаўі «Заслаўскі набат», Лідзе, Навагрудку і інш. Гродна таксама ўжо мае свае набыткі ў дадзеным накірунку. Што год галерэя Саюзу мастакоў г. Гродна праводзіць плэнэр мастакоў і скульптараў Літвы, Польшчы, Беларусі, Расіі, Украіны і інш. Ё анімацыйным конна–спартыўным цэнтрам «Каробчыцы» у 10км на паўднёвы захад ад Гродна. Праект прадугледжвае асабістае наведванне экскурсантамі пляцовак, на якіх працуюць мастакі, што дазваляе значна ажывіць экскурсійную праграму па гораду. Гродзенскі гісторыка–археалагічны музей праводзіць гістарычную рэканструкцыю, прысвечаную 3–му падзелу Рэчы Паспалітай у Гродна у 1795г. І інш. Рыцарскія клубы ладзяць на пляцоўцы Новага замку турніры і канцэрты сярэднявечнай музыкі.

2. На сучасным этапе развіцця экскурсійна дзейнасці Гродна, дастаткова перспектыўнымі ў мэтах стварэння цэнтраў інтэрпрытацыі культурнай спадчыны, з'яўляюцца музеі–сядзібы пісьменніцы Э.Ажэшка і паэта М.Багдановіча. Традыцыйныя інстытуты культурнай памяці – музеі – на фоне ўзмоцненай канкурэнцыі з боку аб'ектаў атракцыйнага турызму, ўсвядомілі неабходнасць арганізацыі новых інтэрактыўных, забаўляльных элементаў і ў сваіх установах. Такім чынам, сядзіба–музей Э.Ажэшкі ладзіць знакамітыя вечары «Раство ў доме пісьменніцы», арганізоўвае дабрачынныя канцэртныя праграмы. Музей М.Багдановіча праводзіць тэатральныя пастаноўкі «У гасці да Максіма». Намаганні інтэрпрэтатараў маюць не толькі адукацыйныя і выхаваўчыя мэты,

але і забаўляльныя па форме, накіраваныя на максімальнае «вовлеченне» ў гіторыю дома, горада, задзейнічаюць не толькі свядомасць але і пачуццёвую сферу экскурсантаў.

3. Выкарыстанне разнакавых забаўляльных формаў для азнаямлення экскурсантаў з помнікамі культуры і архітэктуры становіцца ўсё больш распаўсюджанай з'явай для Гродна. Ужо некалькі гадоў адзіная ў Беларусі гродзенская пажарная вежа – помнік архітэктуры ў стылі мадэрн пач.20 ст. – прыкоўвае да сябе ўвагу экскурсантаў не столькі сваім знешнім выглядам і гістарычнай значнасцю, сколькі тым дзеяннем, якое там адбываецца. Рашэннем муніцыпальных уладаў Гродна была прынята пастанова, што кожны дзень у 12.00 гадзінаў на металічны балкон вежы будзе падымацца пажарны з трубаю. Сёння паслухаць мелодыю гродзенскага пажарнага збіраюцца госці горада, экскурсійныя групы. Збірае экскурсантаў вакол сябе і гродзенскі стары гадзіннік кафедральнага касцёла, бой курантаў якога напаўняюць вуліцы горада кожныя 15 хвілінаў. Такі нефармальны забаўляльны прыём пад час правядзення экскурсіі па Гродна, прывёў да ўзбагачэння і «ажыўлення» праграмы, а таксама да эфектыўнага працэсу ўпраўлення ўзаемадзеяння наведвальнікаў Гродна і аб'ектаў іх інтэрэсу.

4. Новым накірункам для Гродна з'яўляецца тэндэнцыя да асваення культурнай спадчыны пад гатэлі. У Еўропе дадзены накірунак атрымаў вялікую папулярнасць у апошнія дзесяцігоддзі XX ст. Такім чынам знакаміты помнік архітэктуры мадэрн пач. XX ст., які ўпрыгожвае цэнтр нашага горада і вядомы гродзенцам як дом купца Мураўёва, стане першым атэлем, які будзе знаходзіцца ў гістарычным будынку. Як правіла, такія атэлі прывабляюць маладых людзей, вытанчаных турыстаў, рамантыкаў сярэднявечнай культуры.

5. Асабліваю значнасць у Еўропе набірае развіццё гістарычных гарадоў, дзе збераглася гістарычная забудова, адна з галоўных асаблівасцяў дадзенай мясцовасці. Для Гродна такой тэрыторыяй з'яўляецца плошча і вуліцы Савецкая, Вялікая і Малая Троіцкая, Калючынская. Гістарычная забудова дадзеных тэрыторый, якая датуецца XVІ – XVІІ ст.ст. захавалася добра і дастаткова актыўна выкарыстоўваецца пры правядзенні экскурсіі. Вуліца Савецкая, былая Віленская, выкладзеная ў 1936г. «шашкай» – стылізацыя пад брукаваную дарогу, з'яўляецца пешаходнай і прадстаўляе сабою вялікую каштоўнасць. Культурна–гістарычны патэнцыял тут трэба разглядаць не толькі як колькасць помнікаў гісторыі і культуры, а як унікальны, добра захаваны да нашага часу самабытны асяродак культуры і традыцый Гродна. Асноўнымі праблемамі на сённяшні дзень з'яўляецца захаванне дадзеных гістарычных забудов, развіццё іх інфраструктуры – стварэнне невялікіх кавярняў, інсталяцыя інфармацыйных шчытоў, адкрыццё мастацкіх галерэй, правядзенне разнакавых вулічных мерапрыемстваў, наладжванне продажу сувенірнай прадукцыі і інш.

6. Можна асцярожна сцвярджаць, што найбольш актыўнай формай актывізацыі экскурсійнай дзейнасці для Гродна на сучасным этапе з'яўляецца працэс «фестывалізацыі» горада. Пачынаючы з 1996 г. У Гродна адзін раз у два гады праходзіць «Фестываль нацыянальных культураў Беларусі». Дадзенае мерапрыемства паўплывала на тое, што шматлікія нацменшасці больш згуртаваліся, пачалі актына рэстаўраваць свае помнікі архітэктуры і культуры, пераўтвараць іх у цэнтры масавага наведвання экскурсантамі і турыстамі. Такім чынам гродзенская Харальная Сінагога – адзіны культывы аб'ект, якія сёння спалучае і ролю малітоўнага дому для габрэяў, і музей іўдзейства, галоўная зала выкарыстоўваецца пад выставы мастакоў і сустрэчы з прадстаўнікамі гродзенскай габрэйскай абшчыны. Пратэстанцкая супольнасць Гродна актыўна займаецца рэстаўрацыяй старажытнай кірхі, помніка неаготыкі XVІ пач. XX ст. Культывы будынак таксама займе сваё месца ў экскурсіна–турыстычным развіцці Гродна, так як да канца 2013г. У храме плануецца ўстанавіць арган і праводзіць там рэгулярныя канцэрты. Фестываль «Казюкі», прысвечаны сыну караля Польшчы Св.Казіміру, які жыў у Гродна і тут правёў свае апошнія дні, праводзіць «Саюз палякаў Беларусі ў Гродна» кожны год 4 сакавіка. Фестываль набыў рэспубліканскае значэнне, збірае рамеснікаў з усёй Беларусі і мае выразна нацыянальны каларыт. Гэта, свайго роду, фальклёрны фестываль, дзе можна пабачыць цікавыя сувеніры і народныя промыслы, а на вуліцах сустрэць людзей, пераапанутых у сярэднявечныя касцюмы. Міжнародны фестываль «Сімфонія гукі арگانа кафедральнага касцёла» у Гродна збірае экскурсантаў і турыстаў, якія цэняць арганную музыку і таксама з'яўляецца дапаўняльнай паслугай пры правядзенні экскурсіі. Распрацоўваюцца і новыя інтэрактыўныя фестывалі, напрыклад «Вулічнага музыканта», «Фестываль сыру», дзе наведвальнік з'яўляецца не толькі спажывцом але і сам актыўна ўдзельнічае ў праграме фестывалю. Больш таго, такія культурна–масаваыя мерапрыемствы спрыяюць развіццю ўзднога турызму для Гродна. Пад ча правядзення фестывалю назіраецца працэс тэрытарыяльнага перамяшчэння «жывой спадчыны» у гістарычныя гарады і да помнікаў архітэктуры і культуры.

7. Адной з новых тэндэнцый для экскурсійнай дзейнасці Гродна можна лічыць стварэнне міні-заапарка ў кона-спартыўным анімацыйным комплексе Карочыцы. Такія аб'екты ў турыстычнай сферы разглядаюцца як фармат, характэрны для малога і сярэдняга бізнеса. Правядзенне экскурсіі па Гродна ў спалучэнні з наведваннем міні-заапарку ажыўляе сам працэс робіць наведванне горада больш цікавым, «жывым» і папулярным сярод школьнікаў малодшага і сярэдняга ўзросту, аздараўленчых і санаторных устаноў, з'яўляецца дапаўненнем да асноўнай праграмы.

Такім чынам, змены ў інтэпрытацыі культурнай спадчыны Гродна праз новыя формы экскурсійнай дзейнасці, абумовіла папулярнасць горада, яго больш актыўнае наведванне экскурсантамі. Сучасныя экскурсійныя праграмы па гораду маюць камбініраваны характар, спалучаюць у сабе інтэрактыўныя формы, анімацыйныя элементы, уплываюць на фармаванне адпаведнай інфраструктуры, арыентаваную на масавую аўдыторыю.

Спіс выкарыстаных крыніц:

1. Гродно туристический. В начале тысячелетия – Гродно, 2008 – 130 с.
2. Емельянов, Б.В. Организация работы экскурсионного учреждения / Б.В Емельянов. – М., 1987 – 160 с.
3. Потаева, Г.Р. Инновации в экскурсионном (познавательном) туризме \ Г.Р.Потаева. – Сборник методических рекомендаций – Мн., 2007.
4. Туризм в Беларуси / Гайдукевич Л.М., Тарасенок А.И., Решетников Д.Г., Полещук Н.И. – Мн., 2001 – 230 с.
5. Турысцкі веснік. – Мн., 1999 – № 4.